

Διαβάζω 'ς τὸ βιβλίον τῆς φύσεως τὸ τρανὸ
Κάθε σβυστὸ ψηφίον καὶ νόημα σκοτεινόν.

Στὰ βάθην τῆς ψυχῆς μου, 'ς τὰ βάθην τὰ ἱερά,
Ὅταν ανοιγμένα νοιώθω δυὸ μάτια λαμπερά.

Τὰ περασμένα ἐμπρὸς μου διαβαίνουνε ξανά,
Καὶ δέχοντ' ἄλλο σχῆμα καὶ φῶς τὰ τωρινά.

Στὰ βάθην τῆς ψυχῆς μου τ' ἀμόλυντα γλυκὰ
Γλυκὰ ἀνοιγμένα νοιώθω δυὸ μάτια μυστικά.

Καὶ δείχεται τὸ μέλλον ἀκόμα τὸ κρυφτό
Στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου 'ὄν ἀστροπὴ κι' αὐτό.

Ἐκεῖ ποῦ ἡ σκύλα ἡ Ἐγνοία δὲν πάει, δὲν ἀλυχτᾷ,
Μέσ' 'ς τὴν ψυχὴ μου κρύβω δυὸ μάτια ὀλανοιχτά.

Μιά μέρα τὰλλα μάτια, ποῦ εἶνε ἀπὸ γῆ πλαστά,
Θὰ λυώσουν μέσ' 'ς τὸ μνήμα μὲ τὸ κορμὶ κλειστά.

Στὰ βάθην τῆς ψυχῆς μου ποῦ πάθην κοσμικά,
Δὲν ἔχουν τόπο, νοιώθω δυὸ μάτια μυστικά,

Ἐτοῦτα δὲ θὰ κλείσουν ποτέ, δὲ θὰ χαθοῦν,
Ἐλεύθερα μιὰ μέρα γοργὰ θὰ φτερωθοῦν.

Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου, τὰ μάτια τὰ θεϊκὰ,
Ποῦ μέσα μου ἀνοιγμένα τὰ νοιώθω μυστικά.

Ψηλότερ' ἀπ' τ' ἀστέρια, 'ς τὸν ἔβδομο οὐρανόν,
Θὲ ν' ἀνταμώσουν πάλι τὸ Φῶς τὸ ἀληθινό!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἡ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΣΑΔΟΒΑΣ

Κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ Ἑρρίκου Σύβελ «Ἡ γένεσις τῆς Γερμανικῆς
Αὐτοκρατορίας» μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ

ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΤΗΣ ΣΑΞΩΝΙΑΣ ΜΑΪΝΙΓΓΕΝ

[Συνέχεια ἴδε σελ. 17]

Τὸ ὅτι τὰ τοιαῦτα προπαρασκευάζοντο ἐν τῷ
αὐστριακῷ στρατοπέδῳ καὶ ὅτι ὁ αὐτοκρατορικὸς
στρατὴς δὲν εἶχεν ὑποχωρήσει εἰσέτι πέραν τοῦ
Ἄλβεως, τοῦτο ἔγινε γνωστὸν μετὰ μεσημεριανὴν
καὶ διαρκούσης τῆς ἐσπέρας ἐν Κάμενετς, τῷ
στρατηγείῳ τοῦ Πρίγκηπος Φρειδερίκου Καρόλου.
Τολμηροὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἵππικοῦ εἶχον κατορ-
θῶσει νὰ πλησιάσῃσι τὰς αὐστριακὰς θέσεις εἰς
διάφορα σημεῖα δὲν εἶχον μὲν ἐπισκοπήσει τὸ
πάν, ἀλλ' εἶχον ἐξερευνησεί μετὰ θετικότητος
τὴν παρουσίαν Σωματῶν τινῶν μεταξὺ τῆς Βί-
στριτς καὶ τοῦ Ἄλβεως. Ἐνῶ οἱ ἐν Καίνιγραιτς

λοιπὸν ὑπελόγιζον τοὺς κινδύνους, οἷς ὁ ἀντίπα-
λος ἠδύνατο νὰ παρασκευάσῃ κατὰ τῆς θέσεώς
των, οἱ ἐν Κάμενετς ἔχαιρον καὶ γάλλοντο ἐπὶ
τῷ ἀκούσματι, ὅτι θὰ ἦτο ἀκόμη δυνατόν νὰ
ἔλθωσιν εἰς χεῖρας μετὰ τοῦ ἐχθροῦ πρὸ τῆς
ὑποχωρήσεώς του. Καὶ ἤθελον μὲν νὰ χορηγή-
σωσιν εἰς τοὺς στρατιώτας μίαν ἡμέραν ἀναπαύ-
σεως μετὰ τὰς ταλαιπωρίας καὶ τοὺς ἀγῶνας
τῆς τελευταίας ἐβδομάδος, τώρα ὅμως ἐκάστη
ἀναβολὴ ἐφαίνετο ἀδύνατος. Τὴν ἐνάτην τῆς
ἐσπέρας ὁ Πρίγκηψ ἐξέδωκε διαταγὴν εἰς πάσας
τὰς μεραρχίας τῆς πρώτης στρατιῆς καὶ τῆς τοῦ

Ἄλβεως, ἵνα ἐκκινήσωσιν ὀλίγον μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ νὰ προελάσωσι κατὰ τῆς Βίστριτς, δηλαδή ἡ μὲν πρώτη στρατιὰ πρὸς τὴν Σάδοβαν, ἡ δὲ τοῦ Ἄλβεως πρὸς τὸ Νέχανιτς. Συγχρόνως ἐξαπέστειλε γραφὴν εἰς τὸν ἐν Καινιγινόφ διατρίβοντα Διάδοχον, τῷ ἀνεκοίνωσε τὴν πρόθεσίν του νὰ ἐπιτεθῆ τὴν ἐπαύριον κατὰ τοῦ ἀντιπάλου καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ προχωρήσῃ πρὸς ὑποστήριξίν του μετὰ τῆς Βασιλικῆς Φρουρᾶς ἢ μετὰ περισσοτέρων στρατευμάτων κατὰ μῆκος τοῦ Ἄλβεως εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου του, Στρατηγὸς φὸν Βοάγ-Ρέτς, ἔσπευσε μετὰ ταῦτα εἰς Γίτσχιν, ἵνα παρακαλέσῃ τὴν Α. Μεγαλειότητα ὡς ἀνώτατον ἀρχιστράτηγον νὰ δώσῃ τὴν συγκατάθεσίν Της δι' ὅλα τὰ μέτρα ταῦτα. Κατὰ τὴν ἄφιξίν του τὴν ἐνδεκάτην τῆς νυκτὸς ὁ Βασιλεὺς ἠτοιμάζετο νὰ κατακλιθῆ, ἀλλ' ἐδέχθη πάραυτα τὸν στρατηγὸν εἰς ἀκρόασιν, ἔχων δὲ τὸν γεωγραφικὸν χάρτην ἀνά χεῖρας, παρηκολούθησε τὴν ἐκθεσίν του.

Ἐνεκα τῶν ἐλλιπῶν εἰδήσεων περὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν σκοπῶν τοῦ ἐχθροῦ, ὁ Μονάρχης ἐθεώρησε λίαν ἀμφίβολον τὸ ὅτι ὁ Βένεδεκ ἤθελε δεχθῆ τὴν μάχην ἐντεῦθεν τοῦ Ἄλβεως καὶ ὅτι μάλιστα ἐσκόπει νὰ προβῆ ὁ ἴδιος εἰς ἐπίθεσιν. Διέταξεν ἐν τούτοις νὰ συγκληθῶσιν οἱ στρατηγοὶ Μόλτκε, Ρών, Τρέσκω καὶ Ἄλβενσλέβεν. Μετὰ βραχεῖαν καὶ ταχεῖαν συζήτησιν ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη, ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει οὐχὶ ἀσημαντον μέρος τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, ἂν ὄχι ὀλόκληρος ὁ στρατός, πρέπει νὰ εὑρίσκετο ἀκόμη μετὰ τῆς Βίστριτς καὶ τοῦ Ἄλβεως. Τότε καὶ ὁ Βασιλεὺς ἦτο τῆς γνώμης, ὅτι μία τοιαύτη εὐκαιρία πρὸς συγκρότησιν μεγάλης ἀποφασιστικῆς μάχης δὲν ὄφειλε νὰ παρελθῆ χωρὶς νὰ χρησιμοποιηθῆ. Ἀποβλέπων πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν, δὲν ἤθελε νὰ περιορισθῆ εἰς τὰ μέτρα τοῦ Φρειδερίκου Καρόλου, ἀλλ' ἐξεδήλωσε τὴν ἀπόφασίν του νὰ προσκληθῆ ὀλόκληρος ἡ στρατιὰ τοῦ Διαδόχου πρὸς ἐντελῆ ἐκμετάλλευσιν τῆς θέσεως τῶν πραγμάτων. Περὶ τὸ μεσονύκτιον αἱ διαταγαὶ ἦσαν ἔτοιμοι καὶ ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κόμης Φινκενστάϊν, συνοδευόμενος ὑπὸ ἐνὸς ἵπποκόμου μόνον, ἀνέβη τὸν ἵππον του καὶ ἐξεκίνησεν εἰς ἄγνωστον χώραν ὑπὸ νυκτερινὸν οὐρανὸν διὰ μαύρων νεφῶν κεκαλυμμένον, ἵνα φέρῃ τὴν σπουδαίαν διαταγὴν πρὸς τὸν ἐν Καινιγινόφ Διάδοχον εἰς ἀπόστασιν 4 1/2 μιλίων. Καθ' ὁδὸν ἔπρεπε νὰ παραδώσῃ εἰς τὰς ἐμπροσθοφυλακὰς τοῦ 1. Σώματος ἀνάλογον διαταγὴν διὰ τὸν στρατηγὸν Βονίν, δι' ἧς οὗτος ὄφειλε νὰ συγκεντρώσῃ ἀμέσως τὸ Σῶμά του, νὰ τὸ παρατάξῃ ἔτοιμον διὰ τὰ προστάγματα τοῦ Διαδόχου, κατὰ τὰς περιστάσεις δὲ νὰ συμμεθέξῃ καὶ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως τῆς παρὰ τὴν Σάδοβαν προβλεπομένης μάχης.

Εἰς δὲ τὸν Διάδοχον ὁ Μόλτκε ἔγραψε τὰ ἑξῆς :

» Κατὰ τὰς εἰδήσεις τὰς διαδιδασθείσας εἰς » τὴν πρώτην στρατιάν, ὁ ἐχθρὸς εἰς δύναιμι » τριῶν περίπου Σωμάτων, τὰ ὅποια εἶνε ὅμως » δυνατὸν νὰ ἐνισχυθῶσι περισσότερον, ὑπερέβη » τὴν Βίστριτς παρὰ τὴν Σάδοβαν καὶ πρέπει » λοιπὸν νὰ περιμένωμεν ἐκεῖ αὔριον πολὺ πρῶτ' » σύγκρουσιν πρὸς τὴν πρώτην στρατιάν. (Ἐπον- » ται πληροφοροῖαι περὶ τῶν θέσεων τῆς πρώτης » στρατιᾶς). Ἡ Α. Β. Ὑψηλότης θὰ εὐαρεστη- » θῆ νὰ λάβῃ πάραυτα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ἵνα » δυνηθῆ νὰ προχωρήσῃ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς » πρώτης στρατιᾶς μεθ' ὅλων τῶν δυνάμεών της » κατὰ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τῆς ἐπικειμένης ἐχ- » θρικής προελάσεως. « Αἱ σήμερον μετὰ μεσημ- » ἄριαν ὑπὸ ἄλλας περιστάσεις δοθεῖσαι ὁδηγίαι » δὲν ἔχουσι πλέον κύρος. »

Ἡ διαταγὴ αὕτη, ἡ ἀποφασίζουσα περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Γερμανίας, εἶχε συντεθῆ πάλιν ἐντελῶς κατὰ τὸ σύνθετος ὕψος τοῦ Μόλτκε : ἔδιδε μὲν θετικὴν ἔνδειξιν τοῦ μεγάλου σκοποῦ, ἀλλ' ἄφιεν πλήρη ἐλευθερίαν ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν μέσων. Ἀπαξ ἔτι ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὸν τρόπον τοῦ Βένεδεκ ἐδείχθη ἐνταῦθα ὅσον δυνάτον ὀφθαλμοφανεστέρα.

Τὸ ὅτι κατὰ τὰς συζητήσεις ταύτας ὠμίλησέ τις περὶ τῶν κινδύνων τοῦ ἐπιχειρήματος, τοῦτο οὐδεμίαν εἰδήσιν μνημονεύει. Καὶ ἀληθῶς, οἱ κίνδυνοι οὗτοι δὲν ἦσαν μικροί. Ἡ ὀλικὴ δύναμις τοῦ Πρωσσικοῦ στρατοῦ δὲν ἦτο ἰσχυροτέρα ἀλλ' ὀλίγον κατωτέρα τῆς ἐχθρικής. Ἡ πρώτη στρατιὰ ἦοίθμει 85,000, ἡ τοῦ Ἄλβεως 39,000, ἡ δὲ δευτέρα στρατιὰ 97,000, ἐν συνόλῳ λοιπὸν 221,000 ἀνδρῶν κατὰ 222,000 Αὐστριακῶν καὶ Σαξῶνων. Καὶ οὗτοι μὲν εἶχον συγκεντρωθῆ ἐπὶ στενοῦ χώρου, ἐκεῖνοι δὲ ἔτεινον ἀκόμη πρὸς συγκέντρωσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐξ ἀποστάσεως πολλῶν μιλίων. Αἱ μερῶν τοῦ Διαδόχου ἔπρεπε νὰ βαδίσωσιν ἐπὶ διαφόρων καὶ πανταχοῦ κακῶν ὁδῶν τέσσαρας ἕως ἐπτὰ ὥρας πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν. Πόσον εὐκόλον ἦτο ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις νὰ ἐπέλθῃ ἀργοπορία! Καὶ ἂν ἐπήροχετο τοιαύτη, ποῖος θὰ ἠδύνατο τότε νὰ ἐγγυηθῆ διὰ τὴν ἐκβασιν ἐχθρικής ἐπιθέσεως γινομένης μετὰ διπλασίας σχεδὸν δυνάμεως κατὰ τοῦ Πρίγκιπος Φρειδερίκου Καρόλου;

Καὶ βεβαίως ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον εἶχον ν' ἀντιτάξωσι κατὰ τοῦ τοιοῦτου κινδύνου, ἦτο ἀποκλειστικῶς στοιχεῖον ἀνεπίδεκτον ὑπολογισμοῦ : ἦτο ἡ ἡ θ ι κ ἡ δύναμις τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ. Ἀλλὰ νὰ στηριχθῶσιν ἐπὶ ταύτης, τοῦτο ἐπετροπέπετο πλέον παρὰ ποτὲ τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν μεγάλη σειρά λαμπρῶν νικῶν εἶχεν ἀνυψῶσαι εἰς ὕπατον βαθμὴν πάσας τὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς τῶν ἐξόχων τούτων στρατευ-

μάτων. Ἐν τῷ Πρωσσικῷ στρατῷ οὐδεὶς οὐδαμῶς εἶχε δυσπιστίαν καθ' ἑαυτοῦ ἢ κατὰ τοῦ συναδέλφου· οἱ διοικηταὶ δὲν ἐκέκνητο οὔτε ἰδιογνωμοσύνην οὔτε ἔλλειψιν αὐτοπροαιρέσεως, καὶ πλήρεις ἐμπιστοσύνης ἠτένιζον ὅλοι πρὸς τὴν μεγελοφυᾶ καὶ ταχεῖαν ἀποφασιστικὴν δύναμιν τοῦ ἀνωτάτου ἀρχηγείου. Ἡ πειθαρχία, τὸ αἰσθημα τῆς τιμῆς καὶ ὁ πατριωτισμὸς ἐπέδρουν ὁμοῦ παρὰ τοῖς ἀνωτέροις καὶ κατωτέροις πρὸς ὀρηκτικὸν ἐπιθετικὸν πόνον καὶ ἀνυπέροβλητον καρτερίαν. Μυριάδες τῶν ἐνταῦθα συνηνωμένων ἀνδρῶν εἶχον ἀντιτάξει ἐπὶ ἔτη πολλὰ σφοδρὰν ἀντίρρησην κατὰ τῆς τοῦ Βίσμαρκ ἐσωτερικῆς πολιτικῆς: ἤδη ὅμως, ὅτε ἡ τιμὴ τῆς Πρωσσίας εἶχε τεθῆ ἀναφανδὸν ὡς ἐνέχυρον ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως τῆς γερμανικῆς ἐνότητος, πᾶσαι αἱ σκέψεις καὶ πάντα τὰ πάθη συνέρρουσιν εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν χεῖμαρρον, τὸ ἀκατάσχετον σθένος τοῦ ὁποῦ ἔμελλον νὰ κίσθανθῶσιν ἐντὸς ὀλίγου ὅλα τὰ ἀναστέλλοντα αὐτὸν προχώματα.

Ἀναμένοντα τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἡμέραν ἀναπαύσεως καὶ ὑπνώττοντα βαθέως, μεθ' ὅλην τὴν ὑγρὰν ὁμίχλην, τὰ στρατεύματα τοῦ Φρειδεοίκου Καρόλου κατέκειντο περίξ τῶν ἡμισθέσεων πυρῶν, ὅτε περὶ τὴν δευτέραν τῆς νυκτὸς τὸ ἀνακλητήριον τὰ ἐκάλεσαν εἰς τὰ ὄπλα. Κεκοπιακότες, νήστες, οἰγοῦντες ἐκ τοῦ ψύχους ἤρχισαν οἱ στρατιῶται τὴν ἐπίπονον πορείαν, ὅτε μὲν ὑπὸ ραγδαίαν βροχὴν ἐπὶ διαθεβερεγμένον ὕδωρ, ὅτε δὲ διὰ ὑγρῶν σιτηρῶν ἀνθρωπίνου ὕψους βαδίζοντες, — ἕως ὅτου ἐφθασαν τὴν ἕκτην τῆς πρωίας εἰς τὰς προσδιορισθείσας θέσεις των παρὰ τὴν Σαδόβαν. Ἐκεῖ βραχεῖα διαμονὴ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν καιρὸν νὰ ἐτοιμάσωσιν τὸν καφέν των, τὸ μόνον ἀναψυκτικὸν διὰ τὴν μακρὰν καὶ αἵματηρὰν ταύτην ἡμέραν τῆς μάχης. Ὁ Βασιλεὺς Γουλιέλμος, τότε ἐβδομηκοντούτης, μετὰ τρίωρον ἀνάπαυσιν μόνον εἶχεν ἀναχωρήσει τὴν πέμπτην τῆς πρωίας ἐν ἀνοικτῇ ἀμάξῃ ἐκ τοῦ Γίτσχιν καὶ ἀφίχθη ἐν μέσῳ τοῦ ἀλλαλαγμοῦ τῶν στρατευμάτων τοῦ τὴν ἐβδόμην καὶ ἡμισίαν ἀντικρὺ τῆς Σαδόβας ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Δούπ. Μόλις εἶχεν ἀναβῆ τὸν ἵππον, ἐχαιρετίσθη ὑπὸ ἐχθρικῶν τινῶν ὕδιδων, ριφθεισῶν ἀπὸ τοῦ Αἰπά, αἰτινες ἐξεροράγησαν ὅπισθεν καὶ πλησίον αὐτοῦ, εὐτυχῶς χωρὶς νὰ ἐπιφέρωσιν πλῆξην.

Εὐρῆκε τὸν ἀγῶνα συνημμένον ἐφ' ὅλης τῆς γραμμῆς ἀπὸ τοῦ Νέχανιτς μέχρι τῆς Σαδόβας καὶ ἐκεῖθεν μᾶλλον πρὸς βορρᾶν, πρὸς τὰ περίξ τοῦ δάσους τοῦ Σβίπ. Ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλβεος εἶχεν ἐπίσης ἀφίχθη παρὰ τὴν Βίστριτς ὀλίγον μετὰ τὴν ἕκτην ὥραν, καὶ ἡ πρωτοπορεία του εἶχεν ἀρχίσει εὐθὺς τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Νέχανιτς, εἶχεν ἀπωθήσει τοὺς Σάξωνας καὶ ἐπανορθώσει τὴν ἐκεῖ γέφυραν κατὰ τὸ ἡμισυ κατε-

στραμμένην. Περὶ αὐτὴν ἡ 4 μεραρχία ἀντήλαττε ζωηρὸν κανονοβολισμὸν μετὰ τῶν πυροβολαρχιῶν τοῦ Γάβλεντς πέραν τοῦ βύακος, ὡσαύτως δὲ παρὰ τὴν Σαδόβαν ἡ μεραρχία τοῦ Χῶρν μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ πυροβολικοῦ ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τοῦ Αἰπά, ἐνθ' ἡ πρωτοπορεία τῆς εὐρίσκετο ἤδη ἐνθεν τῆς Βίστριτς εἰς τὴν ἐκ τοῦ συστάδην πάλιν πρὸς τὴν αὐστριακὴν φρουρὰν τῆς Σαδόβας. Ἡ ἐβδόμη μεραρχία τοῦ Φράνσεκι, ἡ εὐρισκομένη ἤδη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τῆς Βίστριτς, εἶχε προχωρήσει ἐκ βορρᾶ καὶ ἡ πρωτοπορεία τῆς εἶχε διώξει αὐστριακὸν ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ μικροῦ χωρίου Βένατσκ τοῦ πλησίον τῆς ἄκρας τοῦ δάσους τοῦ Σβίπ κειμένου. Καίτοι ἡ βροχὴ καὶ αἱ ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους ἐμπόδιζον τὴν ἀκριβῆ ἐπισκόπησιν τῶν ἐχθρικῶν θέσεων, ἡ μακρὰ ἐπέκτασις καὶ ἡ δύναμις τοῦ κανονοβολισμοῦ ἐφάνοντο ὑποδεικνύουσαι τὴν παρουσίαν μεγάλης καὶ ἐτοιμοπολέμου στρατιωτικῆς δυνάμεως, διὸ ὁ Πρίγκηψ Φρειδερίκος Κάρολος εἶχε διατάξει νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν μάχην παρὰ τὴν Σαδόβαν πρὸς ἀντιπερισπασμὸν μόνον καὶ νὰ μὴ προχωρήσωσιν περαιτέρω πέραν τῆς Βίστριτς. Προδῆλως δὲν ἤθελεν, ἔχων εἰς τὰ νῶτα τὸν ἐλώδη βύακον, νὰ ἐμπλεχθῆ παραπολὺ εἰς μεγαλειτέρους ἀγῶνας πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Διαδόχου. Ἦδη ὅμως ἐνεφανίσθη ὁ Βασιλεὺς καὶ ἀνέλαβε προσωπικῶς τὴν ἀνωτάτην ἀρχηγίαν.

Καθ' ὅδον ἀκόμη εἶχεν ἐπανέλθει εἰς τὴν προτέραν γνώμην του, ὅτι ὁ Βένεδεκ δὲν ἤθελεν ἀντιτάξει ἐνταῦθα σοβαρὰν ἀντίστασιν ἐπομένως ἤτο κατεπεῖγον νὰ τὸν προσβάλωσιν ὅσον δυνατὸν ταχύτερον καὶ δραστηριώτερον, νὰ καταστήσωσιν ἀδύνατον εἰς αὐτὸν πᾶσαν ὑποχώρησιν καὶ νὰ τὸν κρατήσωσιν ἐν τῇ θέσει του διὰ τὴν καταστρεπτικὴν εἰσβολὴν τοῦ Διαδόχου. Διέταξε λοιπὸν ὁ Βασιλεὺς νὰ τοποθετηθῶσιν ὡς ἐφεδρεία ἡ 5. καὶ ἡ 6. μεραρχία ὡσαύτως καὶ τὸ Σῶμα ἱππικοῦ, νὰ μεταθῶσιν ὅμως μεθ' ὅλων τῶν λοιπῶν στρατευμάτων τῆς πρώτης στρατιᾶς πανταχοῦ εἰς ἐπίθεσιν καὶ νὰ καταλάβωσιν δι' ἐφόδου τὴν κοιλάδα τῆς Βίστριτς. Θετικὴν γνώσιν περὶ τῶν σκοπῶν τοῦ ἐχθροῦ ὁ Μονάρχης εἶχε τόσον ὀλίγην ὅσην καὶ ὁ Πρίγκηψ· δι' ἀμφοτέρους τὸ πᾶν ἐξηρτᾶτο ἐκ τοῦ ζητήματος, ἐὰν καὶ ἐν χειρίστη ἀκόμῃ περιπτώσει τὰ στρατεύματα τῆς πρώτης στρατιᾶς ἤθελον ἀνθῆξει κατὰ τῆς ἀριθμητικῆς ὑπεροχῆς τῶν Αὐστριακῶν μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Διαδόχου. Ἀλλὰ τὴν πεποίθησιν ταύτην ἔλαβεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ τὰ στρατεύματά του ἔμελλον νὰ τὴν δικαιολογήσωσιν μεθ' ὅλας τὰς φοβεράς ἀπωλείας. Ἐν τούτοις πέραν ἐν τῷ αὐστριακῷ στρατοπέδῳ ἐλάμβανον χώραν ἀπαίσιμα συμβάντα. Ἐπειδὴ ὁ Βένεδεκ εἶχε διατάξει τὴν νέαν εἰς μάχην παράταξιν τοῦ στρατοῦ πολὺ ἀργὰ τὴν ἐσπέραν καὶ τοῦτο ἀκόμη μόνον διὰ τὴν περίπτωσιν

ἐχθρικής ἐπιθέσεως, τὰ διάφορα Σώματα τοῦ ἤρ-
χισαν περὶ τὴν ὀγδόην μόνον ὥραν τῆς πρωίας
νὰ ἐκκινῶσιν ἐκ τῶν καταλισμῶν καὶ νὰ πο-
ρευῶνται πρὸς τὰς νέας θέσεις. Ἡ συνέπεια τού-
του ἦτο, ὅτι οὐκ ὀλίγα στρατεύματα πολὺ ἀργὰ
πρὸς τὴν μεσημβρίαν μόνον εἰσῆλθασαν εἰς τὰ
προσδιορισθέντα δι' αὐτὰ μέρη καὶ χωρία, καὶ
ὅτι ἕτερα στρατεύματα εὐρίσκοντο ἤδη εἰς χεῖ-
ρας μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅτε ἡ νέα διαταγὴ τὰ ἀνε-
καλεσε πρὸς κατοχὴν τῶν ὀπισθεν κειμένων ὑψώ-
ματων. Ἐπίσης πάντες οἱ σωματάρχαι δὲν ἐν-
νόησαν ἀκριβῶς κατὰ λέξιν τὴν διαταγὴν τοῦ
Βένεδεκ τὴν λέγουσαν νὰ κατέχωσι τὰ ὑψώματα
καὶ νὰ ἐγκαταλείψωσι ἐπομένως ἀμαχῆται εἰς
τὸν ἐχθρὸν τὴν πρὸ αὐτῶν ἐκτεινομένην ἐπίπε-
δον κατωφέρειαν. Εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοῦτο ὁ
στρατηγὸς Γάβλεντς ἀφῆκε μίαν μόνον ἐκ τῶν
ταξιαρχῶν του ὡς ἐφεδρείαν ἐπὶ τοῦ ὑψώματος
τοῦ Λαγγενρόφ, μετὰ τῶν λοιπῶν δὲ κατέλαβε
τὰ κάτω παρὰ τὴν Βίστριτς κείμενα χωρία Δόα-
λιτς, Δοαλίτσκα καὶ Μοκροβοῦς. Παρ' αὐτὸν ὁ
Ἀρχιδουξ Ἐρνέστος εἶχε τοποθετήσει τὴν προ-
τεραίαν δύο ταξιαρχίας παρὰ τὸ Χλοῦμ καὶ τὸ
Λίπα καὶ εἶχε δώσει τὴν ἐντολὴν εἰς τὴν ταξι-
αρχίαν Προχάσκα νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν γέφυραν
τῆς Σαδόβας, εἰς δὲ τὴν ταξιαρχίαν Ἀππιάνου
νὰ κατέχῃ τὸ Βένατεκ καὶ τὸ δάσος Σβίπ.

Ἀμφοτέραι αὐταί, ὅπως εἶδομεν, εἶχον περιπλα-
κῆ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ εἰς συμπλοκὴν πρὸς πρωσικὰ
ἀποσπάσματα· εἰς ἀφορτῶν λοιπὸν ἐστοίχισε
μέγαν κόπον καὶ βαρείας ἀπωλείας νὰ διακόψω-
σιν νῦν τὴν διαταγὴν τοῦ Βένεδεκ τὴν μάχην καὶ
νὰ ὑποχωρήσωσι πρὸς τὰ ὑψώματα τοῦ Λίπα.
Τὸ χεῖριστον ὅμως συνέβη ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρα-
τος. Ὅτε οἱ Κόμητες Φέστιτιτς καὶ Θοῦν παρε-
τήρησαν τὰς προσδιορισθείσας εἰς αὐτοὺς θέσεις
τῶν ἐπιπέδων λόφων ὀπισθεν τοῦ Νέδιελιστ καὶ
ἐντὸς τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀλβεως, ἦσαν τῆς γνώ-
μης, ὅτι οὗτοι κατοπτέονται καὶ δεσπόζονται
ὑπὸ τῶν ἀντικρῶ κειμένων ὑψωμάτων καὶ ὅτι τὰ
ὑψώματα ταῦτα ἀποκόπτουσι πᾶσαν θέαν πρὸς
τὴν πρὸ αὐτῶν χώραν, ἔλλειψις, ἣτις εὐκόλως ἠ-
δύνατο νὰ θεραπευθῆ εὐθὺς διὰ τῆς τοποθετήσε-
ως ἰλῶν τινῶν παρὰ τὸ Ὀρσένοβες. Προσθετέον
δ' ἔτι, ὅτι ἡ ταξιαρχία Βράντενσταϊν τοῦ 4. σώ-
ματος εἶχε προπέμψει τὴν προτεραίαν τὰς ἐμ-
προσθοφυλακὰς τῆς μέχρι τοῦ δάσους τοῦ Σβίπ
καί, ὡς ὁ Ἀππιάνος, εἶχε συνάψει ἤδη μετὰ τῆς
προτοπορείας τοῦ Φράνσεκι τὴν συμπλοκὴν, ἣν
ὁ Φέστιτιτς ἐνόμιζε λυσιτελεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ.

Ἐνὶ λόγῳ, οἱ δύο Κόμητες ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν,
ἐναντίον τῶν διαταγῶν τοῦ Βένεδεκ, νὰ ἐγκατα-
λείψωσι τὴν πέραν τοῦ Νέδιελιστ θέσιν, ἣτις
ἐφάνετο εἰς αὐτοὺς ἀθλία, καὶ νὰ ὀδηγήσωσι τὸ
μὲν 4. Σῶμα ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τοῦ Μάσλοβετ,
τὸ δὲ 2. εἰς τὴν κατωφέρειαν τοῦ Ὀρσένοβες, νὰ

στρέψωσιν ἐκεῖ τὸ μέτωπον πρὸς δυσμὰς καὶ νὰ
συμμεθέξωσι τῆς μάχης κατὰ τοῦ Πρίγκηπος Φρει-
δερίκου Καρόλου. Διὰ τῶν μέτρων τούτων φυσικῶ
τῷ λόγῳ ὀλόκληρον τὸ σχέδιον τῆς μάχης
τοῦ Βένεδεκ ἀνετρέπη ῥιζικῶς, ἡ ἐπίθεσις κατὰ
τοῦ Φρειδερίκου Καρόλου ἤρχισε προῶρως καὶ
διὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Διαδόχου ἠνοίχθησαν πᾶ-
σαι αἱ θύραι.

[Ἐπειτα συνέχεια]

ΖΑΝΟΣ ΧΑΡΙΣΗΣ

Διήγημα

[Συνέχεια ἴδε σελ. 19]

Παράξενη σύμπτωσης! Δυὶ τρεῖς μέρες κατόπι
ἦλθε καὶ μιὰ πρόσκλησις ἀπ' τὴν καστανομάτα!
Ἐδίνανε χορὸ. Ὁ Ζάνος, ἂν καὶ ἐκπλακεύθηκε
λιγάκι, ὁ νοῦς του τὴν ἦταν ἀλλοῦ. Ἐκάθισε
κ' ἔγραψε πῶς ἦταν ἀδιάθετος.

— Ἴσως δίνω, ἔλεγε, μιὰ κλωτζίττα τῆς Τύ-
χης, μὰ ἔχω μαζί μου τὴν ἀγάπη, τὴν ἀληθινὴ
ἀγάπη.

Ἐπιλοποροῦσε τώρα. Ἐπειτα τὸ δικό του τὸ
εἶχε, καὶ δὲν τὸν ἔβλαπτε μιὰ τέτοια φιλοσοφία.

Ὁ χειμῶνας ἐκεῖνος ἐπέρασε ἥσυχα καὶ εὐτυ-
χισμένῳ ὁ Ζάνος καὶ ὁ Κομνηνὸς ἦτανε περιζή-
τητοι, — καλῆς πάστας παιδιὰ, ἔλεγε ὁ κόσμος —
μὰ προτιμοῦσανε τὴ μοναχικὴ ζωὴ τους. Ἐπειτα
ὁ Κομνηνὸς δὲν ἐσκοτιζότανε πολὺ γιὰ τὸν κό-
σμο. Αὐτὸς ἄμα εἶχε ῥίζες καὶ βότανα νὰ σα-
λίξῃ, δὲν ἠθελε τίποτες ἄλλο. Ὁ Ζάνος πάλι
ἄμα ἐλάθαινε ἓνα γράμμα ἀπ' τὴ μικρούλα του
χορῆζε νὰ μετρᾷ τὲς μέρες, — πότε θάλλῃ καὶ
τὸ ἄλλο! Καὶ κάθε βράδυ, σὺν ἔπαυε τὴ μελέτη
του, ἀνοίγε τὸ τελευταῖο γράμμα τῆς καὶ τὸ
ζαναδιάβαζε. Καμμιά φορὰ τὰ ἀντέγραφε καὶ
γιὰ τὴ γρηά του γιὰ νὰ καμαρώσῃ κ' ἐκεῖνη τὸ
θησαυρὸ ποῦ τῆς ἐτοίμαζε γιὰ τὸ σπῆτι τῆς, καὶ
νὰ δῆ τί πλουσιοπάροχα θ' ἀνταμειφθῆ ποῦ ἀπο-
κόπησε νὰ πῆ τὸ ναὶ στὴν πρώτη καὶ ὕστερη
ἀγάπη του.

Ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα ὁ Ζάνος παρατηροῦσε μιὰ
πρόδο στὸ χαρακτῆρα τῆς μικρούλας του. Τὸ
κορίττι γινότανε σιγὰ σιγὰ γυναίκα. Τὸ ἔβλεπε
τὸ αἰσθανότανε, τὸ καμάρωνε.

— Γιὰ κύτταξε δῶ, ἔλεγε τοῦ Κομνηνοῦ μιὰ
μέρα, νὰ σοῦ γράφῃ καὶ φιλολογικὰ! Πρέπει νὰ
διαβάξῃ πολὺ. Σήμερα μοῦκαμε καὶ στίχους τὸ
τρολλοκόριτσο! Καὶ δὲν εἶνε καὶ ἄσχημοι στίχοι!
Δὲν τῆς ἀρέσει, λέγει, ἡ «λογιοτατίστικη» ποιή-
σι. Τῆς θυμίζουσι τὰ ψεύτικα λουλούδια τοῦ κα-
πέλλου τῆς! Προτιμᾷ τὰ φρέσκα, τ' ἀληθινὰ
λούλουδα. Καλὰ, κοριτζάκι μου, θὰ κάμουμε χω-
ριὸ μαζί τὸ λοιπὸν! Στὸ ἄλλο γράμμα τῆς μοῦ
ἔγραψε γιὰ τὴ γλωσσά μας. Πῶς τὴ θέλει κι'